

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 17ης Δεκεμβρίου 2015*

«Προδικαστική παραπομπή — Άρθρο 56 ΣΛΕΕ — Ελεύθερη παροχή υπηρεσιών — Αρχές της ίσης μεταχειρίσεως και της απαγορεύσεως των διακρίσεων — Υποχρέωση διαφάνειας — Πεδίο εφαρμογής της υποχρεώσεως αυτής — Εθνικές συλλογικές συμβάσεις — Σύστημα επικουρικής ασφαλίσεως — Καθορισμός από τους κοινωνικούς εταίρους ενός μόνον ασφαλιστικού φορέα επιφορτισμένου με τη διαχείριση του συστήματος αυτού — Επέκταση με υπουργική απόφαση του συστήματος αυτού στο σύνολο των μισθωτών εργαζομένων και των εργοδοτών του οικείου κλάδου δραστηριότητας — Περιορισμός των διαχρονικών αποτελεσμάτων προδικαστικής αποφάσεως του Δικαστηρίου»

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-25/14 και C-26/14,

με αντικείμενο αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Conseil d'État (Γαλλία) με αποφάσεις της 30ής Δεκεμβρίου 2013, οι οποίες περιήλθαν στο Δικαστήριο στις 20 Ιανουαρίου 2014, στο πλαίσιο των δικών

Union des syndicats de l'immobilier (UNIS)

κατά

Ministre du Travail, de l'Emploi et de la Formation professionnelle et du Dialogue social,

Syndicat national des résidences de tourisme (SNRT) κ.λπ. (C-25/14),

και

Beaudout Père et Fils SARL

κατά

Ministre du Travail, de l'Emploi et de la Formation professionnelle et du Dialogue social,

Confédération nationale de la boulangerie et boulangerie-pâtisserie française,

Fédération générale agro-alimentaire — CFDT κ.λπ. (C-26/14),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους T. von Danwitz, πρόεδρο του τέταρτου τμήματος, προεδρεύοντα του πέμπτου τμήματος, D. Šnáby (εισηγητή), A. Rosas, E. Juhász και C. Vajda, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: N. Jääskinen

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

γραμματέας: V. Tourrès, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 22ας Ιανουαρίου 2015,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η Union des syndicats de l'immobilier (UNIS), εκπροσωπούμενη από τους C. Bertrand και F. Blancpain, avocats,
- η Beaudout Père et Fils SARL, εκπροσωπούμενη από τους F. Uroz και P. Praliaud, avocats,
- το Syndicat national des résidences de tourisme (SNRT) κ.λπ., εκπροσωπούμενοι από τον J.-J. Gatineau, avocat,
- η Confédération nationale de la boulangerie et boulangerie-pâtisserie française, εκπροσωπούμενη από τους D. Le Prado και J. Barthélémy, avocats,
- η Fédération générale agroalimentaire — CFDT κ.λπ., εκπροσωπούμενοι από τον O. Coudray, avocat,
- η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους D. Colas και R. Coesme, καθώς και από την F. Gloaguen,
- η Βελγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις M. Jacobs, L. Van den Broeck και J. Van Holm,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον A. Tokár και την O. Beynet,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 19ης Μαρτίου 2015,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Οι αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως αφορούν την ερμηνεία του άρθρου 56 ΣΛΕΕ.
- 2 Οι αιτήσεις αυτές υποβλήθηκαν στο πλαίσιο δύο χωριστών διαδικασιών που κινήθηκαν από την Union des syndicats de l'immobilier (UNIS) καθώς και από την Beaudout Père et Fils SARL με σκοπό την ακύρωση δύο υπουργικών αποφάσεων του ministre du Travail, de l'Emploi et de la Formation professionnelle et du Dialogue social (Υπουργού Εργασίας, Απασχόλησης, Επαγγελματικής Κατάρτισης και Κοινωνικού Διαλόγου), δυνάμει των οποίων ορισμένες συλλογικές συμβάσεις για τον καθορισμό ενός μόνον ασφαλιστικού φορέα διαχειρίσεως ενός ή περισσότερων συστημάτων επικουρικής ασφαλίσεως ή καλύψεως των δαπανών υγείας επεκτάθηκαν στο σύνολο των μισθωτών εργαζομένων και των εργοδοτών του οικείου κλάδου δραστηριότητας.

Το νομικό πλαίσιο

- 3 Δυνάμει του άρθρου L. 911-1 του κώδικα κοινωνικής ασφαλίσεως όπως ίσχυε στις υποθέσεις των κύριων δικών, η συλλογική κάλυψη που δικαιούνται οι μισθωτοί εργαζόμενοι συμπληρωματικά προς αυτήν που απορρέει από την οργάνωση της κοινωνικής ασφαλίσεως μπορεί να καθορίζεται, ιδίως, μέσω συλλογικών συμβάσεων ή συμφωνιών. Κατά το άρθρο L. 911-2 του ίδιου κώδικα, η συλλογική

αυτή κάλυψη μπορεί να αφορά την κάλυψη κινδύνων που απειλούν τη σωματική ακεραιότητα του προσώπου ή σχετίζονται με τη μητρότητα, συμπληρωματικά προς αυτήν που απορρέει από την οργάνωση της κοινωνικής ασφάλισης. Κατά το άρθρο L. 2262-1 του εργατικού κώδικα όπως ίσχυε στις εν λόγω υποθέσεις, η εφαρμογή των συλλογικών συμβάσεων ή συμφωνιών είναι καταρχήν υποχρεωτική για τους υπογράφοντες ή για τα μέλη των υπογραφουσών οργανώσεων ή ενώσεων. Εντούτοις, το άρθρο L. 911-3 του κώδικα κοινωνικής ασφάλισης προβλέπει ότι οι εν λόγω συμφωνίες και συμβάσεις μπορούν να επεκτείνονται με απόφαση του αρμόδιου Υπουργού.

- 4 Η εν λόγω διαδικασία επεκτάσεως διέπεται από τον ως άνω εργατικό κώδικα, ειδικότερα δε από τα άρθρα του L. 2261-15, L. 2261-16, L. 2261-19, L. 2261-24, L. 2261-27 και D. 2261-3.
- 5 Επομένως, κλαδικές συμβάσεις καθώς και επαγγελματικές ή διεπαγγελματικές συμφωνίες συναπτόμενες στο πλαίσιο επιτροπής ίσης εκπροσωπήσεως, όπως και οι πράξεις τροποποιήσεώς τους και τα παραρτήματά τους, μπορούν, υπό ορισμένους όρους, να επεκταθούν με απόφαση του αρμόδιου Υπουργού, η οποία τις καθιστά υποχρεωτικές για το σύνολο των μισθωτών εργαζομένων και των εργοδοτών που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οικείας συμβάσεως ή συμφωνίας. Η διαδικασία αυτή μπορεί να κινηθεί είτε κατόπιν αιτήσεως αντιπροσωπευτικής οργανώσεως εργοδοτών ή μισθωτών εργαζομένων που αποτελεί μέλος της επιτροπής ίσης εκπροσωπήσεως στο πλαίσιο της οποίας συνάφθηκε η κρίσιμη σύμβαση ή συμφωνία είτε με πρωτοβουλία του Υπουργού Εργασίας.
- 6 Η κίνηση της διαδικασίας αυτής συνεπάγεται τη δημοσίευση σχετικής ανακοινώσεως στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Γαλλικής Δημοκρατίας (*Journal officiel de la République française*), η οποία αναφέρει τον τόπο καταθέσεως της συμβάσεως ή συμφωνίας και καλεί τις οργανώσεις και τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους εντός προθεσμίας δεκαπέντε ημερών από την ημερομηνία της δημοσίευσής. Πρέπει να προηγηθεί διαβούλευση με την εθνική επιτροπή συλλογικών διαπραγματεύσεων και αυτή να εκδώσει θετική αιτιολογημένη γνώμη. Σε περίπτωση αιτιολογημένων αντιρρήσεων εκ μέρους τουλάχιστον δύο οργανώσεων εργοδοτών ή δύο οργανώσεων μισθωτών εργαζομένων οι οποίες εκπροσωπούνται στην εν λόγω επιτροπή, ο Υπουργός μπορεί να ζητήσει εκ νέου την εμπεριστατωμένη γνώμη της επιτροπής και, στη συνέχεια, κατόπιν νέας γνωμοδοτήσεως, να εκδώσει απόφαση περί επεκτάσεως.
- 7 Κατά το άρθρο L. 912-1 του κώδικα κοινωνικής ασφάλισης όπως ίσχυε στις υποθέσεις των κύριων δικών, όταν οι συλλογικές συμφωνίες βάσει των οποίων παρέχεται κάλυψη υπέρ των μισθωτών εργαζομένων προβλέπουν την αμοιβαία κάλυψη των κινδύνων από έναν ή περισσότερους οργανισμούς αρμόδιους να μετάσχουν ως ασφαλιστικοί φορείς, στους οποίους προσχωρούν υποχρεωτικώς οι επιχειρήσεις οι οποίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των εν λόγω συμφωνιών, οι τελευταίες αυτές συμφωνίες πρέπει να περιλαμβάνουν ρήτρα που να προβλέπει την επανεξέταση, τουλάχιστον ανά πενταετία, των λεπτομερειών οργανώσεως της αμοιβαίας καλύψεως των κινδύνων.

Οι διαφορές των κύριων δικών και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 8 Όσον αφορά την υπόθεση C-25/14, το Conseil d'État επισημαίνει ότι με τροποποιητικές πράξεις της συλλογικής συμβάσεως στον τομέα των ακινήτων, και ειδικότερα με την πράξη τροποποιήσεως αριθ. 48 της 23ης Νοεμβρίου 2010 και τις πράξεις τροποποιήσεως αριθ. 49 και αριθ. 50 της 17ης Μαΐου 2011, καθιερώθηκε σύστημα ασφάλισης το οποίο καλύπτει τους κινδύνους θανάτου, ανικανότητας προς εργασία και αναπηρίας καθώς και επικουρικό σύστημα αποδόσεως των δαπανών υγείας για το σύνολο των μισθωτών εργαζομένων του οικείου κλάδου δραστηριότητας.
- 9 Το άρθρο 17 της πράξεως τροποποιήσεως αριθ. 48, της 23ης Νοεμβρίου 2010, ορίζει τον οργανισμό Institution de prévoyance du groupe Mornay (IPGM) ως τον μοναδικό ασφαλιστικό φορέα των εν λόγω δύο συστημάτων.

- 10 Με απόφαση της 13ης Ιουλίου 2011, ο Υπουργός Εργασίας, Απασχολήσεως και Υγείας κατέστησε τις εν λόγω πράξεις τροποποιήσεως υποχρεωτικές για το σύνολο των μισθωτών εργαζομένων και των εργοδοτών του οικείου κλάδου δραστηριότητας.
- 11 Με προσφυγή που άσκησε στις 23 Σεπτεμβρίου 2011, η UNIS ζήτησε την ακύρωση της ως άνω υπουργικής αποφάσεως για τον λόγο, μεταξύ άλλων, ότι το IPGM ορίστηκε ως μοναδικός ασφαλιστικός φορέας των εν λόγω συστημάτων χωρίς να έχει τηρηθεί η υποχρέωση διαφάνειας την οποία συνεπάγονται οι αρχές της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω ιθαγένειας και της ίσης μεταχειρίσεως που απορρέουν από το άρθρο 56 ΣΛΕΕ.
- 12 Κατά το αιτούν δικαστήριο, το IPGM, μολοντί δεν έχει κερδοσκοπικό χαρακτήρα και ενεργεί βάσει της αρχής της αλληλεγγύης, πρέπει να θεωρηθεί ως επιχείρηση η οποία ασκεί οικονομική δραστηριότητα και έχει επιλεγεί από τους κοινωνικούς εταίρους μεταξύ άλλων επιχειρήσεων τις οποίες ανταγωνίζεται στην αγορά παροχής υπηρεσιών ασφαλιστικής καλύψεως.
- 13 Όσον αφορά την υπόθεση C-26/14, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι η τροποποιητική πράξη της εθνικής συλλογικής συμβάσεως της αρτοποιίας και της αρτοποιίας-ζαχαροπλαστικής (βιοτεχνικές επιχειρήσεις), δηλαδή η πράξη τροποποιήσεως αριθ. 83, της 24ης Απριλίου 2006, καθιέρωσε επικουρικό σύστημα αποδόσεως των δαπανών υγείας προς όφελος όλων των μισθωτών εργαζομένων του οικείου κλάδου, βάσει αμοιβαίας καλύψεως των ασφαλιζόμενων κινδύνων και υποχρεωτικής υπαγωγής των εργοδοτών.
- 14 Με το άρθρο 6 της υπ' αριθ. 100 πράξεως τροποποιήσεως της ίδιας συλλογικής συμβάσεως, ο οργανισμός πρόνοιας AG2R Prévoyance ορίστηκε ως μοναδικός ασφαλιστικός φορέας του εν λόγω συστήματος. Οι παροχές και οι εισφορές του εν λόγω συστήματος επίσης καθορίζονται από πράξη τροποποιήσεως της συλλογικής αυτής συμβάσεως.
- 15 Με απόφαση της 23ης Δεκεμβρίου 2011, ο Υπουργός Εργασίας, Απασχολήσεως και Υγείας κατέστησε την εν λόγω πράξη τροποποιήσεως αριθ. 100 υποχρεωτική για το σύνολο των μισθωτών εργαζομένων και των εργοδοτών του οικείου κλάδου δραστηριότητας.
- 16 Παραπέμποντας εμμέσως στις σκέψεις 59 έως 65 της αποφάσεως AG2R Prévoyance (C-437/09, EU:C:2011:112), κατά την οποία το ζήτημα αυτό απόκειται στην εκτίμηση των εθνικών δικαστηρίων, το αιτούν δικαστήριο κρίνει ότι, μολοντί η AG2R Prévoyance δεν έχει κερδοσκοπικό χαρακτήρα και ενεργεί βάσει της αρχής της αλληλεγγύης, εντούτοις επελέγη ελεύθερα από τους κοινωνικούς εταίρους, κατόπιν διαπραγματεύσεων ιδίως σχετικά με τους λεπτομερείς όρους της δεσμεύσεώς της, μεταξύ άλλων φορέων πρόνοιας, αλληλασφαλιστικών ενώσεων και ασφαλιστικών εταιριών που θα μπορούσαν να έχουν οριστεί προκειμένου να εξασφαλίσουν τη διαχείριση ενός επικουρικού συστήματος όπως το επίμαχο. Ως εκ τούτου, ο εν λόγω φορέας πρόνοιας πρέπει να θεωρηθεί επιχείρηση η οποία ασκεί οικονομική δραστηριότητα και έχει επιλεγεί από τους κοινωνικούς εταίρους μεταξύ άλλων επιχειρήσεων τις οποίες ανταγωνίζεται στην αγορά παροχής υπηρεσιών ασφαλιστικής καλύψεως.
- 17 Ωστόσο, πάντοτε στο πλαίσιο της ίδιας υπόρρητης παραπομπής στην απόφαση AG2R Prévoyance (C-437/09, EU:C:2011:112), το αιτούν δικαστήριο ενστερνίζεται την ανάλυση που παρατίθεται με τις σκέψεις 66 έως 81 της αποφάσεως εκείνης, και, κατά συνέπεια, εκτιμά ότι ούτε η επίδικη πράξη τροποποιήσεως ούτε η υπουργική απόφαση περί επεκτάσεως είναι παράνομες υπό το πρίσμα των άρθρων 102 ΣΛΕΕ και 106 ΣΛΕΕ. Το αιτούν δικαστήριο απορρίπτει επίσης ως άσχετη με τα εν λόγω άρθρα την αιτίαση που αντλείται από τη μη προσφυγή σε διαδικασία ανταγωνισμού πριν τον ορισμό του ασφαλιστικού φορέα.
- 18 Αντιθέτως, το Conseil d'État υπενθυμίζει, με τις δύο αποφάσεις περί παραπομπής, την απόφαση Sporting Exchange (C-203/08, EU:C:2010:307), σχετικά με τη χορήγηση αποκλειστικού δικαιώματος εκμεταλλεύσεως τυχρών παιγνίων. Επισημαίνει δε ότι, κατά τη σκέψη 47 της αποφάσεως εκείνης, η

υποχρέωση διαφάνειας αποτελεί υποχρεωτική προϋπόθεση του δικαιώματος κράτους μέλους να αναθέσει σε επιχειρηματία το αποκλειστικό δικαίωμα ασκήσεως μιας οικονομικής δραστηριότητας, όποιος και αν είναι ο τρόπος επιλογής του επιχειρηματία αυτού.

19 Στο πλαίσιο αυτό, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν η τήρηση της υποχρέωσης αυτής αποτελεί επίσης υποχρεωτική προϋπόθεση για την εκ μέρους κράτους μέλους επέκταση, στο σύνολο των επιχειρήσεων ενός κλάδου δραστηριότητας, μιας συλλογικής συμφωνίας που αναθέτει σε έναν και μόνο ασφαλιστικό φορέα επιλεγμένο από τους κοινωνικούς εταίρους τη διαχείριση επικουρικού ασφαλιστικού συστήματος θεσμοθετημένου υπέρ των μισθωτών εργαζομένων του κλάδου αυτού.

20 Κατά συνέπεια, στις δύο υποθέσεις των κύριων δικών, το Conseil d'État αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο, σε αμφότερες τις υποθέσεις, το ίδιο προδικαστικό ερώτημα, που έχει ως εξής:

«Αποτελεί η τήρηση της υποχρέωσης διαφάνειας που απορρέει από το άρθρο 56 ΣΛΕΕ υποχρεωτική προϋπόθεση της επεκτάσεως, εκ μέρους κράτους μέλους, στο σύνολο των επιχειρήσεων ενός κλάδου, μιας συλλογικής συμφωνίας που αναθέτει σε έναν μόνον φορέα, επιλεγμένο από τους κοινωνικούς εταίρους, τη διαχείριση ενός συστήματος υποχρεωτικής επικουρικής ασφαλίσεως θεσμοθετημένου προς όφελος των μισθωτών;»

21 Με απόφαση του Προέδρου του Δικαστηρίου της 29ης Ιανουαρίου 2014, οι υποθέσεις C-25/14 και C-26/14 ενώθηκαν προς διευκόλυνση της έγγραφης και της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

Επί του αιτήματος επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας

22 Με έγγραφο που περιήλθε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 8 Απριλίου 2015, η Confédération nationale de la boulangerie et boulangerie-pâtisserie française ζήτησε να επαναληφθεί η προφορική διαδικασία. Η ανωτέρω υποστηρίζει κατ' ουσίαν ότι ως προς ορισμένα επιχειρήματα, τα οποία προβάλλονται ως ουσιώδη στο πλαίσιο της υπό κρίση αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως, δεν διεξήχθη συζήτηση μεταξύ των ενδιαφερομένων. Πρόκειται ουσιαστικά για το ζήτημα αν η επίμαχη στις κύριες δίκες ανάθεση εμφανίζει βέβαιο διασυννοριακό ενδιαφέρον υπό το πρίσμα των χαρακτηριστικών της αλλά και των συνεπειών που συναρτώνται τόσο με τον χαρακτήρα αυτοδιαχειρίσεως του επίμαχου στην κύρια δίκη της υποθέσεως C-26/14 επικουρικού συστήματος όσο και με τους κανόνες συνάψεως των συλλογικών συμβάσεων, καθώς και με τις εξουσίες του αρμόδιου Υπουργού να επεκτείνει μια τέτοια συμφωνία όσον αφορά την εκτίμηση που πρέπει να πραγματοποιηθεί ως προς την ενδεχόμενη ύπαρξη περιορισμού της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών και την πιθανή δικαιολόγηση τέτοιου περιορισμού.

23 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, σύμφωνα με το άρθρο 83 του Κανονισμού του Διαδικασίας, το Δικαστήριο μπορεί ανά πάσα στιγμή, αφού ακούσει τον γενικό εισαγγελέα, να διατάξει την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας, ιδίως αν εκτιμά ότι δεν έχει διαφωτιστεί επαρκώς ή ακόμη σε περίπτωση που είναι κρίσιμο για την επίλυση της διαφοράς επιχείρημα επί του οποίου δεν έχει διεξαχθεί συζήτηση μεταξύ των διαδίκων ή των ενδιαφερομένων κατά την έννοια του άρθρου 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

24 Εν προκειμένω, το Δικαστήριο, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, εκτιμά ότι διαθέτει όλα τα αναγκαία στοιχεία για να δώσει απάντηση στο υποβληθέν ερώτημα και ότι ως προς τα στοιχεία αυτά διεξήχθη συζήτηση μεταξύ των μετεχόντων στη διαδικασία.

25 Επομένως, το αίτημα της Confédération nationale de la boulangerie et boulangerie-pâtisserie française πρέπει να απορριφθεί.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

- 26 Με το ερώτημα που υποβάλλει με αμφότερες τις αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως, το Conseil d'État ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν η υποχρέωση διαφάνειας που απορρέει από το άρθρο 56 ΣΛΕΕ εφαρμόζεται και επί της επεκτάσεως, εκ μέρους κράτους μέλους, στο σύνολο των εργοδοτών και μισθωτών εργαζομένων ενός κλάδου δραστηριότητας, μιας συλλογικής συμφωνίας συναπτόμενης από τις αντιπροσωπευτικές οργανώσεις εργοδοτών και μισθωτών εργαζομένων για ορισμένο κλάδο δραστηριότητας η οποία αναθέτει σε έναν μόνον φορέα, επιλεγμένο από τους κοινωνικούς εταίρους, τη διαχείριση συστήματος υποχρεωτικής επικουρικής ασφαλίσεως θεσμοθετημένου προς όφελος των μισθωτών εργαζομένων.
- 27 Προκαταρκτικώς, υπενθυμίζεται, πρώτον, ότι, όσον αφορά τις παροχές υπηρεσιών οι οποίες συνεπάγονται παρέμβαση των εθνικών αρχών, όπως είναι η ανάθεση συμβάσεως παραχωρήσεως υπηρεσιών, η υποχρέωση διαφάνειας δεν εφαρμόζεται σε όλες τις πράξεις, αλλά μόνο στις πράξεις εκείνες που εμφανίζουν βέβαιο διασυνοριακό ενδιαφέρον, λόγω του ότι ενδέχεται να ενδιαφέρουν οικονομικούς φορείς εγκατεστημένους σε άλλα κράτη μέλη πλην εκείνου στο οποίο υπάγεται η αναθέτουσα αρχή (βλ. κατ' αναλογία, μεταξύ άλλων, απόφαση SECAP και Santorso, C-147/06 και C-148/06, EU:C:2008:277, σκέψη 24).
- 28 Συναφώς, παρατηρείται ότι το αιτούν δικαστήριο δεν διαπίστωσε τα αναγκαία στοιχεία που θα παρείχαν στο Δικαστήριο τη δυνατότητα να εξακριβώσει αν, στις υποθέσεις των κύριων δικών, υφίσταται βέβαιο διασυνοριακό ενδιαφέρον. Υπενθυμίζεται όμως ότι, όπως προκύπτει από το άρθρο 94 του Κανονισμού Διαδικασίας, η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως πρέπει να παρέχει στο Δικαστήριο έκθεση των πραγματικών στοιχείων στα οποία στηρίζονται τα ερωτήματα και της σχέσεως που υφίσταται μεταξύ των στοιχείων αυτών και των ερωτημάτων. Επομένως, η διαπίστωση των αναγκαίων στοιχείων που καθιστούν δυνατό να εξακριβωθεί αν υφίσταται βέβαιο διασυνοριακό ενδιαφέρον, καθώς και γενικώς το σύνολο των διαπιστώσεων στις οποίες αρμόδια να προβούν είναι τα εθνικά δικαστήρια και από τις οποίες εξαρτάται η δυνατότητα εφαρμογής μιας πράξεως παραγωγού ή πρωτογενούς δικαίου της Ένωσης έπρεπε να πραγματοποιηθεί πριν από την παραπομπή των ερωτημάτων στο Δικαστήριο (βλ. απόφαση Azienda sanitaria locale n. 5 «Spezzino» κ.λπ., C-113/13, EU:C:2014:2440, σκέψη 47).
- 29 Ωστόσο, λόγω του πνεύματος συνεργασίας που πρυτανεύει στις σχέσεις μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου στο πλαίσιο της διαδικασίας προδικαστικής παραπομπής, η έλλειψη τέτοιων προγενέστερων διαπιστώσεων του αιτούντος δικαστηρίου σχετικά με την ύπαρξη ενδεχόμενου βέβαιου διασυνοριακού ενδιαφέροντος δεν έχει κατ' ανάγκη ως αποτέλεσμα το απαράδεκτο της αιτήσεως, εφόσον το Δικαστήριο, λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία που προκύπτουν από τη δικογραφία, εκτιμά ότι είναι σε θέση να δώσει χρήσιμη απάντηση στο αιτούν δικαστήριο. Τούτο ισχύει ιδίως όταν η απόφαση περί παραπομπής περιέχει επαρκή στοιχεία για να εκτιμηθεί η ενδεχόμενη ύπαρξη ενός τέτοιου ενδιαφέροντος (απόφαση SC Enterprise Focused Solutions, C-278/14, EU:C:2015:228, σκέψη 19 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 30 Η ύπαρξη βέβαιου διασυνοριακού ενδιαφέροντος πρέπει να εκτιμάται βάσει του συνόλου των σχετικών κριτηρίων, όπως είναι η οικονομική σημασία της επίμαχης αναθέσεως, ο τόπος εκτελέσεώς της ή ακόμη τα τεχνικά χαρακτηριστικά της, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαζόντων χαρακτηριστικών της σχετικής αγοράς (βλ. συναφώς, μεταξύ άλλων, απόφαση Belgacom, C-221/12, EU:C:2013:736, σκέψη 29 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 31 Όσον αφορά την ύπαρξη βέβαιου διασυνοριακού ενδιαφέροντος, επισημαίνεται ότι από τις παρατηρήσεις των διαδίκων συνάγονται αποκλίνουσες απόψεις επί του ζητήματος αυτού.
- 32 Κατά συνέπεια, η απάντηση που δίδει το Δικαστήριο έχει νόημα μόνον εάν το αιτούν δικαστήριο είναι σε θέση να διαπιστώσει την ύπαρξη βέβαιου διασυνοριακού ενδιαφέροντος στις υποθέσεις των κύριων δικών (απόφαση SC Enterprise Focused Solutions, C-278/14, EU:C:2015:228, σκέψη 19 και εκεί

παρατιθέμενη νομολογία). Ως εκ τούτου, οι σκέψεις που ακολουθούν διατυπώνονται υπό την επιφύλαξη ότι η ανάθεση του δικαιώματος διαχειρίσεως καθενός από τα επίμαχα στις κύριες δίκες επικουρικά ασφαλιστικά συστήματα για το σύνολο των εργοδοτών και των μισθωτών εργαζομένων των οικείων κλάδων δραστηριότητας εμφανίζει βέβαιο διασυννοριακό ενδιαφέρον, εκτίμηση η οποία απόκειται στο αιτούν δικαστήριο.

- 33 Δεύτερον, επισημαίνεται ότι, όταν μια δημόσια αρχή καθιστά υποχρεωτική για το σύνολο των εργοδοτών και των μισθωτών εργαζομένων συγκεκριμένου κλάδου δραστηριότητας μια συλλογική σύμβαση η οποία ορίζει έναν και μοναδικό ασφαλιστικό φορέα επιφορτισμένο με τη διαχείριση υποχρεωτικού επικουρικού συστήματος ασφαλίσεως για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, η σχετική απόφαση δεσμεύει επίσης εκείνους οι οποίοι, ως μη μέλη υπογράφουσας οργανώσεως, δεν εκπροσωπήθηκαν κατά το στάδιο διαπραγματεύσεως και συνάψεως της οικείας συμφωνίας.
- 34 Τρίτον, η σύσταση του αποκλειστικού δικαιώματος του φορέα αυτού είναι αποτέλεσμα της εν λόγω αποφάσεως (βλ., συναφώς, απόφαση *Albany*, C-67/96, EU:C:1999:430, σκέψη 90). Αυτή η απόφαση περί επεκτάσεως συνεπάγεται τον αποκλεισμό επιχειρήσεων εγκατεστημένων σε άλλα κράτη μέλη που δυνητικά θα ενδιαφέρονταν για την άσκηση της εν λόγω δραστηριότητας διαχειρίσεως (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση *Sporting Exchange*, C-203/08, EU:C:2010:307, σκέψη 47).
- 35 Τέταρτον, η σύσταση αποκλειστικού δικαιώματος από τη δημόσια αρχή συνεπάγεται καταρχήν την τήρηση της υποχρεώσεως διαφάνειας (βλ., συναφώς, απόφαση *Sporting Exchange*, C-203/08, EU:C:2010:307, σκέψη 47). Ως εκ τούτου, η εκ μέρους της εν λόγω αρχής άσκηση της εξουσίας της να επεκτείνει τον υποχρεωτικό χαρακτήρα συλλογικής συμβάσεως για τον ορισμό ενός και μοναδικού φορέα διαχειρίσεως επικουρικού ασφαλιστικού συστήματος απαιτεί, αφενός, οι δυνητικώς ενδιαφερόμενοι επιχειρηματίες, πλην του ορισθέντος, να είχαν προηγουμένως τη δυνατότητα να εκδηλώσουν το ενδιαφέρον τους να αναλάβουν τη διαχείριση περί της οποίας πρόκειται και, αφετέρου, ο ορισμός του επιφορτισμένου με τη διαχείριση του εν λόγω επικουρικού συστήματος φορέα να πραγματοποιήθηκε με αδιάβλητες διαδικασίες.
- 36 Όσον αφορά το υποβληθέν ερώτημα, προκύπτει ότι, στο πλαίσιο μηχανισμού όπως ο επίμαχος στις κύριες δίκες, η σύσταση αποκλειστικού δικαιώματος οφείλεται ακριβώς στην παρέμβαση της δημόσιας αρχής, παρέμβαση η οποία, ως εκ τούτου, πρέπει καταρχήν να πραγματοποιείται τηρούμενης της υποχρεώσεως διαφάνειας του άρθρου 56 ΣΛΕΕ.
- 37 Συναφώς, επισημαίνεται ότι το επίδικο στις κύριες δίκες αντικείμενο της αποφάσεως περί επεκτάσεως, δηλαδή μια συμφωνία συναφθείσα κατόπιν συλλογικών διαπραγματεύσεων μεταξύ αντιπροσωπευτικών οργανώσεων εργοδοτών και μισθωτών εργαζομένων συγκεκριμένου κλάδου δραστηριότητας, δεν έχει ως συνέπεια να μην υπόκειται η απόφαση αυτή στις απαιτήσεις διαφάνειας που απορρέουν από το άρθρο 56 ΣΛΕΕ.
- 38 Από τη νομολογία προκύπτει ότι η υποχρέωση διαφάνειας απορρέει από τις αρχές της ίσης μεταχειρίσεως και της απαγορεύσεως των διακρίσεων, των οποίων την τήρηση επιτάσσει η ελεύθερη παροχή υπηρεσιών που κατοχυρώνεται στο άρθρο 56 ΣΛΕΕ. Συγκεκριμένα, η απευθείας ανάθεση, χωρίς καμία διαφάνεια, σε επιχείρηση εγκατεστημένη στο κράτος μέλος όπου διεξάγεται η διαδικασία της αναθέσεως συνιστά διαφορετική μεταχείριση της οποίας οι επιπτώσεις πλήττουν ουσιαστικά όλες τις δυνητικώς ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες εντός άλλων κρατών μελών, δεδομένου ότι οι επιχειρήσεις αυτές δεν είχαν καμία πραγματική δυνατότητα να εκδηλώσουν το ενδιαφέρον τους, η δε διαφορετική αυτή μεταχείριση συνιστά καταρχήν έμμεση διάκριση λόγω ιθαγένειας, η οποία καταρχήν απαγορεύεται, κατ' εφαρμογή, μεταξύ άλλων, του άρθρου 56 ΣΛΕΕ (βλ. συναφώς, μεταξύ άλλων, αποφάσεις *Coname*, C-231/03, EU:C:2005:487, σκέψεις 17 έως 19, και *Belgacom*, C-221/12, EU:C:2013:736, σκέψη 37 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 39 Χωρίς να επιβάλλει κατ' ανάγκη υποχρέωση προκηρύξεως διαγωνισμού, η υποχρέωση διαφάνειας συνεπάγεται προσήκουσα δημοσιότητα η οποία καθιστά δυνατό, αφενός, το άνοιγμα στον ανταγωνισμό και, αφετέρου, τον έλεγχο της αδιάβλητης διεξαγωγής των διαδικασιών αναθέσεως (βλ. συναφώς, μεταξύ άλλων, απόφαση *Engelmann*, C-64/08, EU:C:2010:506, σκέψη 50 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 40 Υπενθυμίζεται ότι το ερώτημα που υποβάλλεται σε αμφότερες τις υποθέσεις αφορά αποκλειστικά και μόνον την απόφαση με την οποία η δημόσια αρχή αποφασίζει να επεκτείνει συλλογική συμφωνία στο σύνολο των εργοδοτών και των μισθωτών εργαζομένων συγκεκριμένου κλάδου δραστηριότητας. Επιπλέον, τα δικαιώματα των εργοδοτών οι οποίοι δεν μετείχαν στη σύναψη της εν λόγω συμφωνίας θίγονται μόνον λόγω της επεκτάσεως αυτής.
- 41 Ως εκ τούτου, καταρχήν, τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίζουν αποκλειστικό δικαίωμα υπέρ οικονομικού φορέα καθιστώντας υποχρεωτική, για το σύνολο των εργοδοτών και των μισθωτών εργαζομένων ενός κλάδου δραστηριότητας, μια συλλογική συμφωνία που αναθέτει στον εν λόγω φορέα, ο οποίος έχει επιλεγεί από τους κοινωνικούς εταίρους, τη διαχείριση υποχρεωτικού επικουρικού ασφαλιστικού συστήματος θεσμοθετημένου υπέρ των μισθωτών εργαζομένων του κλάδου αυτού, μόνον εφόσον η απόφαση για τον ορισμό ενός και μοναδικού φορέα διαχείρισεως λαμβάνεται υπό συνθήκες που εξασφαλίζουν την τήρηση της υποχρέωσης διαφάνειας.
- 42 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση, αφενός, ότι ούτε το αιτούν δικαστήριο ούτε η Γαλλική Κυβέρνηση προέβησαν λόγους που θα μπορούσαν να δικαιολογήσουν την ανάθεση αποκλειστικού δικαιώματος διαχείρισεως επικουρικού ασφαλιστικού συστήματος χωρίς να τηρηθεί οποιαδήποτε μορφή δημοσιότητας.
- 43 Εν προκειμένω, η Γαλλική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι κανόνες όπως εκείνοι που διέπουν την έκδοση των επίμαχων στις κύριες δίκες υπουργικών αποφάσεων περί επεκτάσεως πληρούν τις απαιτήσεις τήρησεως της υποχρέωσης διαφάνειας.
- 44 Όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 39 της παρούσας αποφάσεως, η υποχρέωση διαφάνειας, χωρίς να επιβάλλει κατ' ανάγκη υποχρέωση προκηρύξεως διαγωνισμού, συνεπάγεται προσήκουσα δημοσιότητα η οποία καθιστά δυνατό, αφενός, το άνοιγμα στον ανταγωνισμό και, αφετέρου, τον έλεγχο της αδιάβλητης διεξαγωγής των διαδικασιών αναθέσεως.
- 45 Όμως, ούτε το γεγονός ότι οι συλλογικές συμβάσεις και συμφωνίες καθώς και οι τροποποιητικές τους πράξεις κατατίθενται σε διοικητική αρχή και είναι διαθέσιμες στο Διαδίκτυο ούτε η δημοσίευση ανακοινώσεως σε επίσημη εφημερίδα που προβλέπει την κίνηση διαδικασίας επεκτάσεως τέτοιας τροποποιητικής πράξεως, αλλά ούτε και η δυνατότητα κάθε ενδιαφερομένου να υποβάλει παρατηρήσεις κατόπιν της δημοσιεύσεως αυτής εγγυώνται, έστω και αν οι περιστάσεις αυτές συντρέχουν σωρευτικά, την τήρηση κατάλληλων διατυπώσεων δημοσιότητας που να εξασφαλίζουν στους ενδιαφερόμενους οικονομικούς φορείς τη δυνατότητα, σύμφωνα με τους σκοπούς της υποχρέωσης διαφάνειας, να εκδηλώσουν το ενδιαφέρον τους για τη διαχείριση του επίμαχου στις κύριες δίκες ασφαλιστικού συστήματος πριν εκδοθεί, με αδιάβλητες διαδικασίες, η απόφαση περί επεκτάσεως. Συγκεκριμένα, οι ενδιαφερόμενοι έχουν απλώς προθεσμία δεκαπέντε ημερών για να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους, διάστημα αισθητά μικρότερο από τις προθεσμίες που προβλέπονται, πλην περιπτώσεων έκτακτης ανάγκης, στα άρθρα 38, 59 και 65 της οδηγίας 2004/18/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 2004, περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης δημόσιων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών (ΕΕ L 134, σ. 114, και διορθωτικό ΕΕ 2004, L 351, σ. 44), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 1251/2011 της Επιτροπής, της 30ής Νοεμβρίου 2011 (ΕΕ L 319, σ. 43), ο οποίος δεν εφαρμόζεται μεν εν προκειμένω, μπορεί όμως να χρησιμεύσει συναφώς ως νομικό πλαίσιο αναφοράς. Επιπλέον, σύμφωνα με τις παρατηρήσεις που υπέβαλε η Γαλλική Κυβέρνηση κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ενώπιον του Δικαστηρίου, ο αρμόδιος Υπουργός αρκείται σε απλό έλεγχο της νομιμότητας.

Επομένως, η ύπαρξη πλέον συμφέρουσας προσφοράς την οποία θα μπορούσε να υποδείξει ένας ενδιαφερόμενος στον Υπουργό δεν δύναται να αποτρέψει την επέκταση της συμφωνίας αυτής, η εξέταση δε του ζητήματος αυτού απόκειται στο αιτούν δικαστήριο.

- 46 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των προεκτεθέντων, η απάντηση που πρέπει να δοθεί στο ερώτημα που υποβλήθηκε σε αμφότερες τις υποθέσεις είναι ότι η εκ μέρους κράτους μέλους επέκταση, στο σύνολο των εργοδοτών και μισθωτών εργαζομένων ενός κλάδου δραστηριότητας, μιας συλλογικής συμφωνίας συναφθείσας από τις αντιπροσωπευτικές οργανώσεις εργοδοτών και μισθωτών εργαζομένων για ορισμένο κλάδο δραστηριότητας, η οποία αναθέτει σε έναν μόνον φορέα, επιλεγμένο από τους κοινωνικούς εταίρους, τη διαχείριση συστήματος υποχρεωτικής επικουρικής ασφάλισης θεσμοθετημένου προς όφελος των μισθωτών εργαζομένων, προσκρούει στην υποχρέωση διαφάνειας που απορρέει από το άρθρο 56 ΣΛΕΕ, εφόσον η εθνική κανονιστική ρύθμιση δεν προβλέπει κανόνες προσήκουσας δημοσιότητας που να παρέχουν στην αρμόδια δημόσια αρχή τη δυνατότητα να λαμβάνει πλήρως υπόψη τις πληροφορίες που της διαβιβάζονται σχετικά με την ύπαρξη πλέον συμφέρουσας προσφοράς.

Επί του περιορισμού των διαχρονικών αποτελεσμάτων της παρούσας αποφάσεως

- 47 Με τις γραπτές παρατηρήσεις της, η Γαλλική Κυβέρνηση ζήτησε από το Δικαστήριο τον περιορισμό των διαχρονικών αποτελεσμάτων της παρούσας αποφάσεως, εφόσον το Δικαστήριο κρίνει ότι τα μέσα δημοσιότητας που τηρήθηκαν στο πλαίσιο εκδόσεως των επίμαχων στις κύριες δίκες υπουργικών αποφάσεων περί επεκτάσεως δεν πληρούν τις απαιτήσεις που απορρέουν από την υποχρέωση διαφάνειας. Σκοπός του περιορισμού αυτού είναι να εξακολουθήσουν οι εν λόγω υπουργικές αποφάσεις περί επεκτάσεως να παράγουν τα αποτελέσματά τους έως τη λήξη της τρέχουσας περιόδου, όπως αυτή προβλέπεται από τα οικεία συστήματα, τα δε αποτελέσματα της παρούσας αποφάσεως να καταλαμβάνουν μόνον τις παρόμοιες συλλογικές συμφωνίες που επεκτείνονται μετά την έκδοσή της.
- 48 Η Γαλλική Κυβέρνηση υποστηρίζει, αφενός, ότι η αμφισβήτηση της γενικευμένης υποχρεώσεως συνάψεως συμβάσεως με έναν και μοναδικό φορέα διαχειρίσεως οριζόμενο από τους κοινωνικούς εταίρους στο πλαίσιο υφιστάμενων επικουρικών ασφαλιστικών συστημάτων έχει σοβαρές επιπτώσεις, διότι, πλην των 142 000 και 117 476 μισθωτών εργαζομένων των κλάδων των ακινήτων και της αρτοποιίας-ζαχαροπλαστικής αντιστοίχως, η αμφισβήτηση αυτή πλήττει επίσης σχεδόν 2 400 000 μισθωτούς εργαζομένους όλων των επαγγελματικών κλάδων. Συγκεκριμένα, μια τέτοια αμφισβήτηση συνεπάγεται παραβίαση της αρχής της αμοιβαίας καλύψεως των κινδύνων όπως η αρχή αυτή έχει τεθεί σε εφαρμογή, παραβίαση η οποία είναι ιδιαίτερα σημαντική στο πλαίσιο τέτοιων συστημάτων που χαρακτηρίζονται από υψηλό βαθμό αλληλεγγύης, με αποτέλεσμα να κλονίζονται τόσο η χρηματοοικονομική ισορροπία των εν λόγω συστημάτων όσο και οι εγγυήσεις που αυτά παρέχουν. Κατά συνέπεια, μια τέτοια αμφισβήτηση υπονομεύει την κάλυψη που παρέχουν τα συστήματα αυτά στους εν λόγω μισθωτούς εργαζομένους. Εκτός αυτού, είναι ικανή να αποτελέσει και αιτία ασκήσεως πλήθους αγωγών ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.
- 49 Αφετέρου, οι εμπλεκόμενοι φορείς ενήργησαν καλόπιστα, τηρώντας αυστηρά την ισχύουσα εθνική νομοθεσία, ιδιαίτερα όσον αφορά την υποχρέωση περιοδικής —τουλάχιστον ανά πενταετία— επανεξετάσεως των συμφωνιών για τον ορισμό φορέα διαχειρίσεως και εν αγνοία του γεγονότος ότι δεν είχε τηρηθεί η υποχρέωση διαφάνειας.
- 50 Συναφώς, επισημαίνεται ότι, κατά πάγια νομολογία, μόνον εντελώς κατ' εξαίρεση μπορεί το Δικαστήριο να περιορίζει τη δυνατότητα την οποία έχει κάθε ενδιαφερόμενος να επικαλεσθεί ερμηνευθείσα από το Δικαστήριο διάταξη προκειμένου να θέσει υπό αμφισβήτηση έννομες σχέσεις που έχουν συναφθεί καλόπιστα (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση *Transportes Jordi Besora*, C-82/12, EU:C:2014:108, σκέψη 41 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Εντούτοις, η εφαρμογή της νομολογίας

αυτής στο πλαίσιο των υποθέσεων των κύριων δικών απαιτεί να ληφθούν υπόψη οι ιδιαιτερότητες του δικαίου των δημοσίων συμβάσεων καθώς και ο εντελώς ιδιάζων χαρακτήρας της επίμαχης εν προκειμένω περιπτώσεως.

- 51 Συγκεκριμένα, στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων, τα άρθρα 2δ και 2στ της οδηγίας 89/665/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1989, για το συντονισμό των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων περί της εφαρμογής των διαδικασιών προσφυγής στον τομέα της σύναψης συμβάσεων κρατικών προμηθειών και δημοσίων έργων (ΕΕ L 395, σ. 33), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2007/66/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2007 (ΕΕ L 335, σ. 31), σε συνδυασμό με τις αιτιολογικές σκέψεις 25 έως 27 της οδηγίας 2007/66, καθιστούν στα κράτη μέλη εφικτό να περιορίζουν, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, τη δυνατότητα ασκήσεως προσφυγής κατά δημοσίας συμβάσεως που συνήφθη κατά παράβαση του δικαίου της Ένωσης (βλ., συναφώς, απόφαση MedEval, C-166/14, EU:C:2015:779, σκέψεις 34 και 35). Συνάγεται επομένως ότι, υπό συγκεκριμένες συνθήκες, το συμφέρον αποτροπής ορισμένης ανασφάλειας δικαίου μπορεί να δικαιολογεί την επικράτηση της σταθερότητας των έννομων καταστάσεων που έχουν ήδη τεθεί σε εφαρμογή σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης.
- 52 Εν προκειμένω, η διατήρηση των αποτελεσμάτων των επίμαχων στις κύριες δίκες αποφάσεων περί επεκτάσεως δικαιολογείται ιδίως εάν ληφθεί υπόψη η κατάσταση των εργοδοτών και των μισθωτών εργαζομένων οι οποίοι, δυνάμει των επίμαχων επεκταθεισών συλλογικών συμβάσεων, συνήψαν σύμβαση σχετικά με παροχές επικουρικού ασφαλιστικού συστήματος εντός ιδιαίτερα ευαίσθητου κοινωνικού πλαισίου. Δεδομένου ότι οι εν λόγω εργοδότες και μισθωτοί εργαζόμενοι δεν ενεπλάκησαν άμεσα στη διαδικασία επεκτάσεως, διαπιστώνεται ότι αυτοί ανέλαβαν συμβατικές δεσμεύσεις με αντάλλαγμα παροχές επικουρικής ασφαλίσεως στηριζόμενοι σε έννομη κατάσταση την οποία το Δικαστήριο διευκρίνισε, ως προς το συγκεκριμένο περιεχόμενο της υποχρέωσης διαφάνειας που απορρέει από το άρθρο 56 ΣΛΕΕ, για πρώτη φορά με την παρούσα απόφαση.
- 53 Υπό τις ιδιάζουσες συνθήκες των υποθέσεων των κύριων δικών, πρέπει να γίνει δεκτό ότι τα αποτελέσματα της παρούσας αποφάσεως δεν αφορούν τις συλλογικές συμφωνίες για τον ορισμό ενός και μοναδικού φορέα διαχειρίσεως επικουρικού ασφαλιστικού συστήματος οι οποίες κατέστησαν υποχρεωτικές από τη δημόσια αρχή για το σύνολο των εργοδοτών και μισθωτών εργαζομένων ενός κλάδου δραστηριότητας πριν την ημερομηνία εκδόσεως της παρούσας αποφάσεως, με την επιφύλαξη των ένδικων προσφυγών που ασκήθηκαν πριν την ημερομηνία αυτή.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 54 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους των κύριων δικών τον χαρακτήρα παρεμπόμπυτος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφαινεται:

Η εκ μέρους κράτους μέλους επέκταση, στο σύνολο των εργοδοτών και μισθωτών εργαζομένων ενός κλάδου δραστηριότητας, μιας συλλογικής συμφωνίας συναφθείσας από τις αντιπροσωπευτικές οργανώσεις εργοδοτών και μισθωτών εργαζομένων για ορισμένο κλάδο δραστηριότητας, η οποία αναθέτει σε έναν μόνον φορέα, επιλεγμένο από τους κοινωνικούς εταίρους, τη διαχείριση συστήματος υποχρεωτικής επικουρικής ασφαλίσεως θεσμοθετημένου προς όφελος των μισθωτών εργαζομένων, προσκρούει στην υποχρέωση διαφάνειας που απορρέει από το άρθρο 56 ΣΛΕΕ, εφόσον η εθνική κανονιστική ρύθμιση δεν προβλέπει κανόνες προσήκουσας δημοσιότητας που να παρέχουν στην αρμόδια δημόσια αρχή τη δυνατότητα να λαμβάνει πλήρως υπόψη τις πληροφορίες που της διαβιβάζονται σχετικά με την ύπαρξη πλέον συμφέρουσας προσφοράς.

Τα αποτελέσματα της παρούσας απόφασεως δεν αφορούν τις συλλογικές συμβάσεις για τον ορισμό ενός και μοναδικού φορέα διαχείρισεως επικουρικού ασφαλιστικού συστήματος οι οποίες κατέστησαν υποχρεωτικές από τη δημόσια αρχή για το σύνολο των εργοδοτών και μισθωτών εργαζομένων ενός κλάδου δραστηριότητας πριν την ημερομηνία εκδόσεως της παρούσας απόφασεως, με την επιφύλαξη των ένδικων προσφυγών που ασκήθηκαν πριν την ημερομηνία αυτή.

(υπογραφές)